

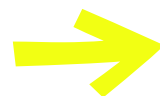
Den nationale undersøgelse af
Kulturfrivillighed

KULTURENS ANALYSEINSTITUT

Seniorfrivillighed i kulturlivet

af Amelie Mannerup og
Cecilie Engelhardt L. Johansen

Kulturfrivillige seniorer lever et aktivt liv og er samtidig en vigtig motor i kulturlivet. De holder ikke bare mange aktiviteter i gang, men selve indsatsen spiller også en væsentlig rolle i mange ældres trivsel, velbefindende og oplevelse af fortsat at have betydning. Samtidig peger vores data på, at det, der gør seniorfrivilligheden stærk – erfaring, stabilitet, lang anciennitet og stærkt ejerskab – også kan gøre generationsskifte og fornyelse vanskeligere.

Seniorerne holder meget af kulturlivet kørende

Den nationale undersøgelse af kulturfrivillighed viser, at de ældre udgør den største samlede kulturfrivillige aldersgruppe, og at gennemsnitsalderen i feltet er høj. Omkring to tredjedele af respondenterne er født før 1970, og den største enkeltgruppe er de 66-75-årige. Det tegner et billede af et kulturliv, hvor seniorerne ikke er en randgruppe, men mange steder en bærende kraft i den daglige drift, kontinuitet og sociale stabilitet.

Det bliver meget konkret i Roskilde Kunstforening. Her er omkring 50 frivillige fordelt på ophængningshold, vagter, skolegruppe, arrangementsudvalg og en meget arbejdende bestyrelse. De frivillige er med i stort set alle dele af udstillingspraksissen: de klargør rummene, hænger værker op, tager imod gæster, formidler kunst til skoleklasser og er med til at arrangere rejser, foredrag og andre aktiviteter. Foreningen blev stiftet i 1941 med det formål at brede kunsten ud til borgerne i byen, og det formål bæres stadig i høj grad af frivillige i pensionsalderen.

Her bliver seniorfrivilligheden ikke kun synlig som noget, der findes i kulturlivet. Den bliver synlig som noget af det, der får kulturlivet til at hænge sammen. Seniorfrivillige er ikke en restgruppe, men en rygrad i mange kulturmiljøer.

Aldersgrupper i undersøgelsen

0-25 år	4 %
26-35 år	6 %
36-45 år	8 %
46-55 år	16 %
56-65 år	18 %
66-75 år	33 %
75+ år	15 %

(n = 2.083)

Udgivelsen her er en del af Den nationale undersøgelse af kulturfrivillighed.

I en række artikler ser vi nærmere på tværgående indsigter om den del af Danmarks kulturliv, som ikke ville være her uden frivillige kræfter.

Artiklerne bygger direkte på de kvalitative interviews, der er foretaget i løbet af 2025.

Læs meget mere i hovedrapporten: [Frivillighed i kulturlivet](#)

Der findes også en genreudgivelse med data om aldersgrupper i kulturfrivilligheden.

”Bare fordi man er senior, så er det altså ikke fordi, at man sidder hjemme og ikke gør noget. De er jo så aktive med børnebørn, golf, kor, svømning, bestyrelsesarbejde. Ind og spise brunch hver tirsdag med en gammel kolleggruppe. Alt muligt.”

Ulla Svenningsen Lund

Mere end “fordi jeg fik tid”

Det ville være for enkelt at forklare seniorfrivillighed med, at mennesker har fået mere tid, når de forlader arbejdsmarkedet, selv om det er en væsentlig årsag til at engagere sig. Den nationale undersøgelse af kulturfrivilligheden peger dog i en mere interessant retning: Seniorfrivillige engagerer sig ikke kun, fordi der er plads i kalenderen. De engagerer sig, fordi de fortsat vil have en funktion, bruge deres erfaring og opleve, at de gør nytte.

Gitte Werner, der er sekretariatskoordinator i Roskilde Kunstforening, fortæller om dem, der lige er blevet færdige med et arbejdsliv: *”De kan have det svært med at slippe arbejdslivet og vil gerne have noget at gøre – en tilknytning.”* Det er en fin betragtning, der flytter fokus fra tom kalender til det fortsat at have betydning. Her er kulturfrivilligheden en måde at bevare rutine, ansvar og mening i hverdagen.

På den anden side er noget af det, der ofte kendetegner seniorkulturfrivilligheden, at de engagerede har været tilknyttet kontinuerligt. Mange af de ældre frivillige er med over mange år, og deres engagement er ofte jævnt fordelt hen over året. Det er ikke nødvendigvis drevet af events, men af rytme, stabilitet og gentagelse. Roskilde Kunstforening er igen et tydeligt eksempel. Her har den frivillige, der har været med længst, været aktiv i 28 år, og flere andre har været med i over et årti. Det vidner om, at der er en stor loyalitet — ikke kun over for opgaven, men også over for de andre frivillige og den kulturinstitution, de er med til at bære.

Samtidig er det vigtigt ikke at gøre de ældre kulturfrivillige mere stationære, end de er. Hos ReThinkers ser man den form for seniorfrivillighed, hvor man er tilmeldt en frivilligbank og et fællesskab, men hvor det netop er muligheden for at melde sig til konkrete aktiviteter, når det passer, der appellerer. Logikken her er nærmere, at: *”Jeg vil godt forpligte mig, når jeg altså har meldt mig, men jeg vil ikke forpligte mig hver torsdag.”* Det siger noget væsentligt om en målgruppe, der gerne vil bidrage, men ikke nødvendigvis ønsker et fast, ugentligt engagement.

Cases i artiklen:

Roskilde Kunstforening holder til på "Sukkerloftet" ved Roskilde Museum, hvor en gruppe af frivillige, organiseret af en sekretariatskoordinator, organiserer, præsenterer og formidler kunststillinger til lokalbefolkningen. Vi har talt med sekretariatskoordinator Gitte Werner Nielsen.

Danmarks Kostumarium bevarer og formidler dansk kostumekultur, bl.a. gennem en fast samling af skuespiller og aktivist Anne Marie Helgers Råberober og med skiftende udstillinger af kostumer om f.eks. Badehotellet og Vild med dans. Her har vi talt med medarbejder Anne Hjortenberg og frivilligrepræsentant Jessie Andersen.

Rethinkers er en frivilligbank, tilknyttet VisitAarhus, hvor de frivillige løbende tilmelder sig aktiviteter, der falder indenfor deres interesseområde og som er i et omfang, der matcher deres tid og energi. Frivillighedschef Ulla Svenningsen Lund har fortalt om indhold og historien bag.

Derudover refererer vi til Vamdrup Kino, der gennem sin biografvirksomhed, tilføjer endnu en nuance til seniorkulturfrivilligheden.

PERSPEKTIV: Ad hoc-frivillighed i alle aldersgrupper

Hos ReThinkers i Aarhus organiserer man i høj grad ad hoc-frivillighed, hvor man melder sig til det, man har lyst til, når det passer ind i ens liv. Det kunne ligne et format, der først og fremmest ville tiltrække yngre frivillige, som – lidt sort-hvidt sat op – har ry for ikke at ville forpligte sig. Men Ulla Svenningsen Lund fortæller tværtimod, at seniorerne udgør en meget stor del af organisationen, og at det netop hænger sammen med, at også seniorer lever aktive, tætte og selvtilrettelagte liv. De ønsker meningsfulde opgaver, som passer til deres rytmer, interesser og overskud.

Kulturfrivillighed som socialt og fagligt samlingspunkt

En stærk pointe i vores arbejde med seniorkulturfrivilligheden er, at kulturfrivillighed for mange seniorer fungerer som både socialt og fagligt samlingspunkt. Det er ikke kun et sted, hvor man hjælper til. Det er et sted, hvor man hører til.

I Roskilde Kunstforening bliver det næsten sagt direkte. Gitte Werner fortæller, at stedet for nogle frivillige bidrager til, at de ikke bliver så hurtigt ensomme, og at de bliver holdt i gang. Der er frivillige som kommer, fordi deres liv har ændret sig, måske er de blevet alene eller føler de har brug for at komme ud hjemmefra. At det netop er kunstforeningen, de søger, er selvfølgelig fordi de også har interessen for kunst. Hun siger samtidig om foreningens rolle: *“Vi er jo ikke en social forening, men det er alligevel et socialt fællesskab.”* Den formulering er vigtig, fordi den viser et centralt aspekt af kulturfrivilligheden: Det sociale er ikke nødvendigvis hovedformålet, men alligevel en afgørende del af essensen i aktiviteterne.

Derfor gør kunstforeningen også noget aktivt for at styrke fællesskabet. Der er frivilligtur, julearrangementer, fælles kaffe, orienteringer og små ritualer, der binder grupperne sammen. Det er ikke bare hygge ved siden af opgaven. Det er en måde at gøre det tydeligt, at man er del af en helhed og ikke bare løser en enkelt funktion.

På Danmarks Kostumarium i Svendborg får den pointe yderligere nuancer. Her beskriver frivilligrepræsentant Jessie Andersen det frivillige engagement som en mulighed for stadig at kunne bruge sine kompetencer, være del af noget større, hvor man både kan bidrage og få noget igen. Også her er mange af de frivillige seniorer, som har både en praktisk funktion i kulturlivet og et fællesskab med hinanden. Samtidig fortæller hun, at mangfoldigheden i gruppen betyder noget i sig selv: *“Når man ikke længere er på arbejdsmarkedet, får man ikke nødvendigvis den samme brogede sammensætning af mennesker andre steder. Her gør man.”*

Og selv om seniorerne gerne vil bruge deres kompetencer, er det ikke nødvendigvis det samme som, at man skal være ekspert eller have forhåndskendskab. Man kan godt være frivillig i en museumscafé, selv om man ikke i forvejen ved noget om kostumer. Man kan bidrage i kassen, caféen eller gennem værtskab og ad den vej blive draget ind i et større kulturfællesskab.

“Det giver os en mulighed for stadigvæk at være i et fællesskab med meget blandede mennesker. Den der mangfoldighed får du ellers ikke, fordi så går du ud og plukker ud, hvem du vil være sammen med. Det får du hernede.”

Jessie Andersen

I et meget konkret eksempel fortælles det, hvordan frivillige også selv skaber værker. På Danmarks Kostumarium har de i fællesskab håndstrikket en kjole til Anne Marie Helger, hvis råberober er et permanent omdrejningspunkt i foreningen. Hver af de frivillige bidragsydere har strikket en lille del af kjolen, der til sidst er blevet samlet i et værk, hvilket er et fint billede på, hvordan frivilliges enkelte bidrag bliver til en helhed.

Et andet sted, hvor denne kombination af værtskab og lokalt ejerskab træder frem, er i Vamdrup Kino. Her er mange af de frivillige også oppe i årene, og det er dem, der i praksis holder huset åbent, tager imod gæster og skaber den stemning, som også biblioteket nyder godt af. For en helt særlig ting ved denne foreningsdrevne biograf er, at den er bygget sammen med det lokale folkebibliotek og Kolding Kommune. Bethine Gregersen, som er souschef på Koldingbibliotekerne, fortæller, at det i vid udstrækning er de frivillige fra Kino, der fylder værtsrollen i huset, og det store ejerskab betyder, at de ikke kun ser efter biografens, men hjælper til i hele huset. Seniorfrivilligheden bliver her en del af et levende, lokalt hus, som borgere kan opleve som deres – også børnefamilierne, der skal låne børnebøger på bibliotekets flotte område for netop dét univers.

Vamdrup Kino

Strikkekjolen, Danmarks Kostumarium

PERSPEKTIV: Håndværk og nicheworkshops

Kostumariet er ikke kun en udstilling, for foreningen laver også workshops og folkeoplysende aktiviteter i aftenskoleregi. Det er som regel noget med håndværk, og ”broderi er virkelig up and coming”, fortæller Anne Hjortenberg. I håndværksfor dybelsen kommer det nørdede aspekt af kulturlivet virkelig i spil, når Anne fortæller, at de i Svendborg har arrangeret en workshopweekend med overnatning for 15 mennesker fra hele landet, der var virkelig passionerede omkring en særlig slags broderi.

Det stærke kan også blive tungt

Fordi seniorfrivilligheden mange steder er så stærk, opstår der indimellem også nogle spændinger eller udfordringer, som kan have noget med alder og livsfase at gøre.

I Roskilde Kunstforening er det tydeligt, at de fleste frivillige er pensionerede, og at aktiviteterne i vidt omfang ligger i dagtimerne, og det betyder noget. Det gør det nemmere for nogle at være med og sværere for andre. Gitte Werner siger det selv: ”Det er i praksis næsten kun pensionerede, der kan få hverdagen til at passe med foreningens rytmer.” Samtidig peger hun på, at stedet i høj grad henvender sig til ældre, både i sin organisering og i sin frivilligkultur.

Hos ReThinkers er organisationen åben og fleksibel, men Ulla beskriver alligevel, hvordan billedet af frivilligheden efterhånden er blevet meget præget af seniorsegmentet. Det viser, hvordan stærke rytmer og stærke frivilligrupper også kan påvirke, hvem der føler sig hjemme i et miljø.

De seniorfrivillige er loyale og til at regne med, men der er også lavpraktiske sårbarheder forbundet med deres engagement. F.eks. hvordan man rekrutterer nye frivillige og deler ud af ejerskabet til aktiviteten. Det ser vi især, når stifterne eller den oprindelige gruppe begynder at få skavanker eller kan mærke, at energien ikke er, som den har været engang, og man brændende ønsker sig, at nogen tager over på det fællesskab, man har været med til at bygge. Der kan det være svært at få nye til at overtage engagementet, fordi rammerne allerede er så definerede.

I den nationale undersøgelse af kulturfrivillighed peger både aktører og frivillige også på en bekymring over, hvor længe de frivillige kan varetage deres opgaver. Blandt de åbne svar på spørgsmålet ”hvad er det sværeste” findes flere eksempler på, at det kan være svært at vurdere de frivilliges helbred, når de bliver syge og måske ikke kan varetage det frivillige engagement på et tilfredsstillende niveau. F.eks. gives der eksempler på begyndende demens eller sygdom, der svækker for meget. Her skinner det tydeligt igennem, at ingen har lyst til at ekskludere nogen fra

fællesskabet, men at det er en virkelig svær balance, fordi der trods alt er en grænse for, hvad der kan fungere i de frivillige indsatser. Samtidig nævner flere af de frivillige også, at de er bekymrede for at blive for syge, gamle eller demente til at kunne opretholde deres frivillige engagement.

”Det sværeste er, når mit helbred begynder at svigte.”

Frivillig i spørgeskema

Det vidner om en stærk tilknytning til og en stor glæde ved at deltage i kulturfrivilligheden, som gør seniorer stolte og glade, og som bidrager til deres trivsel. Ikke kun til glæde for dem selv, men også for det nære fællesskab og for et levende kulturliv i lokalsamfund landet over. Det er noget, der er værd at være en aktiv del af, så længe man kan.

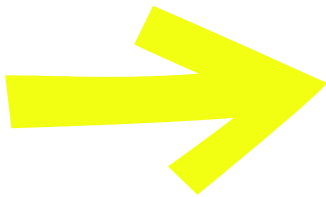
Kort sagt: Der ville være meget mindre lokalkultur uden seniorfrivillige

Der tegner sig et tydeligt billede af seniorkulturfrivilligheden som noget langt mere væsentligt end en gruppe mennesker med lidt ekstra tid. Seniorfrivillige bidrager med erfaring, stabilitet, faglighed, lokal hukommelse og hverdagslig drift. De hænger udstillinger op, tager imod gæster, planlægger arrangementer, underviser skoleklasser, laver værtskab, holder fællesskaber åbne og får kulturinstitutioner til at fungere i praksis. Mange steder er de ganske enkelt noget af det, der får kulturlivet til at hænge sammen.

PERSPEKTIV: Faste rytmer og svær overlevering

Det, der gør seniorfrivilligheden stærk – stabilitet, erfaring, faste rytmer og lang anciennitet – kan også gøre det sværere for nye generationer at spejle sig i miljøet. Når et stærkt fællesskab har stærke rytmer og vaner, lukker det sig om sig selv, og da kulturens natur er at skabe og omskabe, er det svært for andre at finde ejerskab, hvis svaret er givet på forhånd.

Samtidig viser materialet, at seniorfrivillighed ikke kun handler om at få noget til at løbe rundt. Det handler også om at have en funktion, at fortsætte med at bruge sig selv, at være del af noget større og at have et sted at høre til. Det er måske netop derfor, seniorfrivilligheden fortjener anerkendelse. Ikke kun fordi seniorer fylder meget i kulturlivet, men fordi de holder meget af det kørende.

Fem hurtige pointer

- **Seniorfrivillige er ikke en reserve – de er en bærende del af kulturlivet.**
Mange steder er det deres erfaring, stabilitet og daglige engagement, der får aktiviteter og institutioner til at hænge sammen.
- **Seniorfrivillighed handler ikke kun om tid, men om betydning.**
For mange er engagementet en måde at bevare rytme, ansvar, kompetence og mening i hverdagen på.
- **Kulturfrivillighed giver både funktion og fællesskab.**
Den gør det muligt at bidrage konkret og samtidig være del af et socialt og fagligt samlingspunkt.
- **Aldersbetinget sygdom kan være en stopklods.**
Ældre er til stor gavn i kulturlivet, men når den enkelte bliver for svækket, er det hårdt for både personen selv og fællesskabet.
- **Etablerede fællesskaber er svære at give videre.**
Stærke vaner, høj anciennitet og stort ejerskab kan gøre generationsskifte og fornyelse vanskeligere - og det er en vigtig erkendelse.

Kolofon

Seniorfrivillighed i kulturlivet.

Forfattere: Amelie Mannerup og
Cecilie Engelhardt L. Johansen

Udgivet i april 2026

Grafisk design: Anton Vinther og forfatterne

Udgiver:

Kulturens Analyseinstitut

Knudsvej 44 C

4000 Roskilde

Danmark

(+45) 69 16 26 69

info@kulturanalyser.dk

www.kulturensanalyseinstitut.dk

Må citeres eller anvendes med behørig reference.

KULTURENS ANALYSEINSTITUT

Kulturens Analyseinstitut
info@kulturanalyser.dk
kulturanalyser.dk
(+45) 69 16 26 69
Knudsvej 44 C
4000 Roskilde
Danmark